

фінансування, з іншого боку — сформувати портфель довгострокових вкладень з фіксованою доходністю та прогнозованим рівнем ризику, який може стати базою, основою портфелю активних операцій банку та забезпечити банк стабільним прогнозованим доходом.

Література

1. Робочі матеріали ВАТ Банк «БІГ Енергія».
2. Вісник Національного Банку України за 2003—2004 роки.
3. Закон України «Про банки та банківську діяльність».
4. Закон України «Про електроенергетику».
5. Вступ до банківської справи. Відп. редактор д. е. н., проф. Савлук М. І. — К.: Лібра 1998. — 344 с.
6. Банківські операції: Підручник. За ред. д. е. н., проф. Мороза А. М. — К.: КНЕУ 2002. — 476 с.
7. Кредит і кредитні правовідносини: економічна природа і практика законодавчого регулювання/ М. Олексієнко, В. Ольшанський, Д. Лилик, Е. Першиков. — К.: Козаки 1996. — 144 с.

Г. О. Дорошенко

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ КРЕДИТІВ

Процес кредитування інвестиційних проектів можна розглядати як фінансування реальних інвестицій на принципах строковості повернення, платності, забезпеченості, цільового використання та довгостроковості. Виходячи з того, що інвестиційний кредит характеризується більшою сумою та строком у порівнянні з розміром обігових коштів та тривалістю виробничого циклу підприємства, складною технологією кредитування та великими ризиками він повинен обов'язково бути забезпеченим.

Однією з особливостей інвестиційного кредитування у країнах з перехідною економікою є те, що кредитори надають перевагу заставі та іпотеці, як основним формам забезпечення, а страхові угоди, гарантії, сесія використовуються як додаткові. Як основні форми забезпечення розглядаються матеріальні активи, які суттєво не змінюють свій стан і зберігають свою вартість у періоді реалізації інвестиційного проекту, оцінюються і контролюються

банком, відносно самостійні і можуть бути реалізовані без участі позичальника.

Інвестиційне кредитування в Україні пов'язано зі складностями оцінки, прийняття і використання забезпечення. На багатьох підприємствах достатньо складно знайти об'єкти, що можуть використовуватися у якості застави, оцінка забезпечення здійснюється в умовах дефіциту матеріалів по об'єкту та його аналогам, фактичний стан об'єкту може не співпадати з його характеристиками за технічною документацією та даними бухгалтерії. Проблеми збільшуються, коли справа йде до реєстрації застави. Велика фізична та моральна зношеність багатьох об'єктів основних засобів, а також їх надлишок породили ситуацію, коли на обладнання не має попиту на ринку. Багато підприємств представляють собою єдиний неподільний вузькоспеціалізований комплекс. Таке підприємство є власником єдиної виробничої площі, систем комунікацій і використання у якості застави частини такого комплексу є недоцільним. Також недоцільно приймати в заставу: обладнання зі строком експлуатації або виготовлення понад 5 років, автомобілі зі строком випуску понад 3—5 років, побутову та оргтехніку строком виготовлення понад 2 року, залежані товарні запаси, майнові права з простроченою дебіторською заборгованістю, житло, у якому проживають і прописані діти та інваліди.

Якщо підприємство надає в заставу державне майно, то воно повинно отримати дозвіл на заставу в Фонді держмайна України.

Предмет застави не повинен бути переданий у заставу по інших зобов'язаннях позичальника або бути предметом інших зобов'язань, у тому числі за договорами лізингу чи оренди. Оформлюючи договір застави, кредитор фіксує, що наступні застави майна не допускаються.

В Україні недостатньо розвинуто ринок продажу підприємств, на цьому ринку підприємство продається як комплекс виробничих об'єктів, а не у вигляді акцій, які мають обіг на фондовому ринку. Роль та необхідність цього ринку проявляється тоді, коли виникає потреба реалізувати окремі виробництва або їх частини у ході реструктуризації, ліквідації, коли зміни власника підприємства замало для забезпечення його ефективної роботи. Оскільки об'єктом застави при інвестиційному кредитуванні є фізичні активи, то для його подальшого розвитку необхідне функціонування такого ринку, який, крім основної функції — забезпечення реалізації об'єкту застави, буде відігравати роль інформаційного посередника для полегшення оцінки кредитором вартості заставного майна. Існування такого ринку

приведе до введення єдиних стандартів надання вартісних та технічних характеристик підприємств.

На цей час в Україні немає єдиного організованого ринку основних засобів: пошук контрагентів здійснюється з використанням неспецифічних комунікативних каналів. Формування попиту і пропозиції, а також здійснення і реєстрація угод повинні проводитися у рамках єдиної загальнодержавної торгової системи. Одним з елементів державної політики стимулювання інвестиційного кредитування повинно бути створення такої системи. Держава повинна визначити принципи організації і порядок роботи загальнодержавного ринку об'єктів основних засобів, а також зобов'язати суб'єктів здійснювати і реєструвати угоди на цьому ринку. Крім того необхідно визначити єдині стандарти представлення майнових виробничих комплексів і окремих об'єктів основних засобів. На добре організованому та концентрованому ринку об'єктів основних засобів застава може бути вдало реалізована, що веде до зниження ризиків кредитування, зменшення вартості інвестиційних кредитів і відображається на стійкості банків.

Створення єдиного загальнодержавного ринку основних засобів має на меті полегшення реалізації застави при невиконанні позичальником своїх зобов'язань, а налагодження роботи ринку закладних призведе до підвищення ліквідності портфелю діючих інвестиційних та іпотечних кредитів, тобто надасть можливість кредиторам реалізовувати свої кредити.

Закладні листи і складські свідоцтва — боргові цінні папери, заборгованість за якими забезпечена матеріальним майном боржника. Закладні також несуть у собі елементи кредитного договору, строкового зобов'язання. У відповідності до закладної позичальник зобов'язується сплатити суму боргу і відсотки, а також виконувати інші зобов'язання, які пов'язані з володінням нерухомістю — тримати її у відповідному стані, сплачувати податки та ін. Закладні листи мають реальний речовий зміст, мають вартість та можуть переходити з рук у руки з передачею права отримання боргу, що веде до створення вторинного ринку кредитів під заставу нерухомого майна. У відповідності до Закону України «Про іпотеку» закладна — цінний папір, який встановлює право його власника на отримання відповідних коштів у рахунок погашення боргу, який забезпечено конкретно нерухомістю. Проте порядок передоручення закладних у відповідності до цього закону передбачає письмове повідомлення боржника про передоручення, що суттєво уповільнює цесію заборгованості за інвестиційними та іпотечними кредитами.

Кредитори при оцінці надійності забезпечення окрім розгляду питання можливості його швидкої реалізації на ринку використовують такі критерії: співвідношення вартості заставного майна і суми кредиту, коливання ринкової вартості, здатність банку здійснювати контроль за заставним майном. Відповідна забезпеченість кредитів є не менш важливою, ніж фінансова стабілізація та посилення платіжної дисципліни об'єктивною умовою розширення інвестиційного кредитування.

Р. В. Друзин

Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского,
г. Симферополь

ИССЛЕДОВАНИЕ РИСКОВ, СВЯЗАННЫХ СО СПЕКУЛЯТИВНЫМИ ВАЛЮТНЫМИ ОПЕРАЦИЯМИ

Развитие мирового хозяйства, международной кооперации и специализации во второй половине XX века привело к росту объемов мирового товарооборота. Для осуществления сделок необходимы все большие объемы различных валют.

Нестабильность котировок валют во времени и пространстве привела к появлению особого вида дохода — курсового дохода, то есть дохода, полученного за счет разницы между ценой покупки и продажи валюты в течение некоторого промежутка времени или на некотором пространстве.

Возможность получения данного вида дохода привело к появлению особого вида участников валютного рынка — валютных спекулянтов, целью которых является получение максимального дохода в условиях неопределенности за счет разницы между ценой покупки и продажи. Данный доход им обеспечивается операциями экспортеров и импортеров, приобретающих валюту для обеспечения сделок с реальными товарами, государством, приобретающим валюту для обеспечения выплат по государственному долгу и поддержанию стабильного курса национальной валюты, и домохозяйствами, приобретающими иностранную валюту как средство платежа при выезде за рубеж, а также за счет менее удачливых других валютных спекулянтов и валютных спекулянтов, играющих на других временных горизонтах. Для экспортеров, импортеров, государства и домохозяйств покупка валюты в данном аспекте есть сама цель, поэтому понесенные потери за счет изменения курса валюты